ואי לא איערומי קא מערים [א]מתנה לית בה משום דינא דבר מצרא אמר אמימר [ב]אי כתב ליה אחריות אית בה משום דינא דבר מצרא [ג]מכר כל נכסיו לאחד לית בה משום דינא דבר מצרא [ד]לבעלים הראשונים לית בה משום דינא דבר מצרא [א][ה]זבן מעכו"ם וזבין לעכו"ם לית בה משום דינא דבר מצרא זבן מעכו"ם דאמר ליה ארי אברחי לך ממצרא זבין לעכו"ם [ו]עכו"ם ודאי לאו בר ועשית הישר והטוב הוא [ז]שמותי ודאי משמתינן ליה עד דמקבל עליה כל אונסי דאתי ליה מחמתיה [ח]משכנתא לית בה משום דינא דבר מצרא [ט]דאמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא מאי משכנתא דשכונה גביה מאי נפקא מינה לדינא דבר מצרא [י]למכור ברחוק ולגאול בקרוב ברע ולגאול ביפה לית בה משום דינא דבר מצרא [כ]לכרגא ולמזוני ולקבורה לית בה משום דינא דבר מצרא [ג][ל]דאמרי נהרדעא לכרגא למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא [מ]לאשה וליתמי [נ]ולשותפי לית בה משום דינא דבר מצרא [ס]שכיני העיר ושכיני שדה שכיני העיר קודמין [ע]שכן ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם קרוב ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש [ד][פ]טוב שכן קרוב מאח רחוק [צ]הני זוזי טבי והני זוזי תקולי לית ביה משום דינא דבר מצרא [ק]הני ציירי והני שרי לית ביה משום דינא דבר מצרא [ר]אמר איזיל ואטרח ואייתי זוזי לא נטרינן ליה אמר איזיל אייתי זוזי [ש]חזינן אי גברא דאמיד הוא דאזיל ומייתי זוזי נטרינן ליה ואי לא לא נטרינן ליה ארעא דחד ובתי דחד [ת]מרי ארעא מעכב אמרי בתי מרי בתי לא מעכב אמרי דארעא ארעא דחד ודיקלי דחד [א]מרי דארעא מצי מעכב אמרי דיקלי מרי דיקלי לא מצי מעכב אמרי דארעא ארעא לבתי וארעא לזורעא [ה]ישוב עדיף ולית בה משום דינא דבר מצרא אפסיק משוניתא או ריכבא דדיקלא [א]חזינא אם יכול להכנים בה אפילו תלם אחד אית בה משום דינא דבר מצרא ואי לא לית בה משום דינא דבר מצרא [ב]הני ד' בני מצרני דקדים חד מינייהו וזבין זביניה זביני [ג]ואי כולהו אתו בהדי הדדי פלגו לה [ו]בקרנזיל:

מתני'

ואי לא איערומי קא מעריס. אם באתי ליקח אצלם ישלקוני אקנה אני בית סאה באמצע ואהיה אני מצרן לכל רוח ואקנה אני אחרי כן לכל צד ולא יוכלו לסלקני מן המחצה (ו)ומן הנותר לכל רוח הלכך מהשתא מסלקינן ליה: **ואי כתב ליה אחריות כו'.** דודאי מכר הוא שאין כותבין אחריות על המתנה: **מכר כל נכסיו לאחד.** בכל מקום שהן זו במזרח וזו במערב ויצאו מצרני אחת מהן וערערו: **לית בהו משום דינא דבר מצרא.** שלא תקנו חכמים ללוקח להסתלק לעשות הישר והטוב לבעל המצר שהוא רעה למוכר שזה לא יקנה האחר שימשוך את ידו בשביל זו ובמקום פסידא דמוכר לא תקון דינא דבר מצרא כדאמר לקמן הני ציירי והני שרו לית בה משום דינא דבר מצרא: **אריא אברחי לך.** ואין לך ישר וטוב מזה: **עכו"ם לאו בר ועשית וכו'.** ואין לנו לומר על דינא דבר מצרא ועשית הישר והטוב אלא ללוקח שהמוכר אומר לו מה עשיתי לך אם מצרה לא אמכרנה לך ותהא בידי אבל ללוקח נאמר משוך ידך ויקחנה זה: **שמותי ודאי משמתינא ליה.** למוכר לקבולי עליה כל אונסא דאית ליה מחמת העכו"ם: **משכנתא.** אם מכרה למי שממושכנת לו: **לית בה משום דינא דבר מצרא.** שזה שכן מצרן מכולן שכולה שכונה בידו: **למכור ברחוק ולגאול בקרוב.** אם המוכר הזה מוכרה מפני שהיא רחוקה ממנו ורוצה לקנות אחרת בקרוב: **אין בה משום דינא דבר מצרא.** לפי שאין לנו להפסיד מוכר משום טוב וישר דמצרן דכשם שעלינו לעשות טוב לזה כך עלינו לעשות טוב לזה ואם באנו לעשות איסור בדבר שאין בין כך ובין כך תמכר זו שהיה רוצה זה לקנות: **וכן לכרגא.** לפרוע כסף גולגלתא למלך: **[ולמזוני].** למזון אלמנה והבנות שב"ד מוכרין בנכסי יתומין וכן לקבור את המת: **בלא אכרזתא.** וכיון דמשום רווחא דיתמי לא משהינן למילתא פן יכעוס שוטר המלך וכן חסרון מזונות ולבזיון המת כל שכן דמשום בר מצרא לא משהינן מילתא לאודועי: **לאשה ליתמי ולשותפי.** מכר לאשה לא מסלקינן (א) ליה דלאו אורח ארעא לאהדורי ולבקש מי שיש לו קרקעות למכור ומה שבאה לידה דאשון אין לנו לומר ועשית הישר והטוב להרחיקו מעליו. וכן יתמי. ושותף שמכר לו לחבירו חלקו בשדה שהן שותפין בה (ב) אין לנו לסלקו משום דינא דבר מצרא ולומר אין אתה בא בחלק חבירך אלא כאחד המצרנין ויקחנה עמך אלא כיון דלא נתברר חלקו (ג) והרי הוא כשכן בכולה: **שכיני העיר ושכיני השדה שכיני העיר קודמין.** נראה בעיני דלאו בדינא דבר מצרא איירי אלא להשיא עצה דרך ישר וטוב למוכר שאם יש לו שדה למכור ובאו עליה (ד) ללוקח שכינים הדרים אצלו בעירה ושכן שיש לו בשדה ששדותיהן סמוכות זו לזו וזו שיש לו למכור איגה סמוכה למצרן שכיני העיר קודמין. ואני לא דקדקתי בה מפי רבינו כל צרכי ועד הנה פירשתי דבמצרן דיליה קאמר. והשתא לא נראה לי דאם כן הוה ליה למיתנינהו בהדי הנך דלעיל ולמימר הכי לאשה וליתמי ולשותפי ולשכיני העיר ולת"ח לית בה משום דינא דבר מצרא מאי שנא דשני בלישנא דכולי שמעתא למינקט לישנא דקודמין ועוד דקאמר שכן ותלמיד חכם ת"ח קודם אי האי שכן מצרן הוא אמאי ת"ח קודם תלמיד חכם לאו בר ועשית הישר והטוב הוא דהאי ועשית אלוקח שדיוה רבנן כדאמרינן לעיל גבי זבין לעכו"ם עכו"ם לאו בר ועשית כו' ועוד קרוב ותלמיד חכם מאי דינא דבר מצרא איכא וא"ת כששניהן מצרנין אטו משום דת"ח הוא משלא גלימא לאינשי: **זוזי טבי וזוזי תקולי.** מצרן שבא לעורר על המקח מביא מעות שמשקלן טוב יותר על של לוקח אבל של לוקח טבין וחריפין במטבע היוצאה יותר משל מצרן ואי נמי איפכא: **לית בה משום דינא דבר מצרא.** דאמר ליה המוכר בהא ניחא: **הני ציירי והני שרו.** לוקח ומצרן ששלחו מעותיהן של מצרן צרורין וחתומין וזה ירא להתירן שלא יאמר יותר היו ושל לוקח מותרין: **לית בה משום דינא דבר מצרא.** דפסידא דמוכר הוא דאמר לזוזי צריכנא: **אמר ליה איזיל ואיטרח וכו'.** מילתא כאפי נפשיה היא. מצרן שאמר איזיל ואיטרח וכו': **דאמיד הוא.** שאנו אומדין אותו דאפשר לו לקיים דבריו: **ובתי דחד.** בנין שעליה: **מרי ארעא מעכב אמרי בתי.** שלא למכור הבנין לאחר דהואיל והוא בא למוכרם וזה צריך לה טוב שיהיה בניינו בקרקע שלו ואיכא הישר והטוב: **מרי בתי לא מעכב אמרי ארעא.** שהוא אינו חשוב שכן לכשיגיעו שניו עומד להסתלק מיניה: **ודיקלי דחד.** שמכר לו דקלין בשדהו להניחן שם עד זמן פלוני או עד שייבשו: **ארעא לזורעא.** המצרן חפץ בה לזריעה והלוקח צריך בה לבנין בית: **ישוב דבתי עדיף.** (ה) לבית דין ולא תקנו כאן עשות ישר וטוב שזו טובה מזו: **אפסיק משוניתא.** שן סלע מפסיק בין שדה זו לשדה של מצרן: **או ריכבא דדיקלא.** הדקלים הכפופין וסמוכין זו לצד זו ומסוגרין כאותן שקורין פלשיי"ר בלע"ז: **אם יכול להכנים המצרן תלם אחד.** משדהו לתוך שדה זו אית בה וכו': **תלם.** שורות המענה: **ואי אייתי בהדדי.** שמערער כל אחד על מצרנותו: **פלגי לה בקרנזיל.** באלכסונות שיהא כל אחד נוטל בה על פני כולה סמוך לו כמה. ולשון קרנזיל זיל בה לקרנות:

מתני'

מזבנינן בלא אכרזתא. אין לפרש כל הני מילי לצורך יתומים דא"כ הוה משמע דלשאר צורכי יתומים אין מוכרין בלא אכרזתא כי הנהו דחשיב פ' הנזקין (גיטין דף נב. ושם) מוכרים שדותיהן לקנות להן מגלה וציצית ושופר כו' וא"כ בפרק שום היתומים (ערכין דף כב. ושם) דפריך לרב (ה)אשי דאמר אין נזקקין כו' מדתנן שום היתומים שלשים יום ומכריזין בבוקר ובערב נוקמה במילי דיתמי שצריכי הכרזה אלא ודאי לכל מילי דיתמי אין צריכין הכרזה ובשמעתין איירי בכרגא ומזוני וקבורה לאשה ובנות ואם תאמר לקבורה פשיטא דמזבנינן בלא אכרזתא דאטו יהיה מת מוטל בהספד כל ימי הכרזה וי"ל דאם לוו לצורך קבורה קאמר דמזבנינן בלא אכרזתא (ח)כדי לפדות אי נמי דה"א שממשכנין מחפצי יתומים עד שמכריזין קמ"ל: (ט)**משמתינן** ליה עד דמקבל כו'. דוקא שישראל רוצה ליקח בדמים שנתן העכו"ם: **שכיני** העיר כו'. הא מילתא בדין הקדמה קמיירי כששניהם מצרנים ושכן עיר מצרן מצד העיר שיש לו שדה אחורי ביתו הסמוכה לזו ושכן שדה שיש לו שדה רחוקה מן העיר הסמוכה לזו: **ארעא** דחד ובתי דחד. שהבית בנוי על גבי קרקע מרי דארעא מעכב שלא ימכור הלה עליו ואבניו כי אם לו אבל בבית אלא בית או קרקע שאינו עומד לזריעה לא שייך דינא דבר מצרא דלא שייך התם טעמא דקאמר בסמוך להכנים תלם אחד ודוקא בשדה של זריעה שייך הישר והטוב שיכול לחורשם בבת אחת וכן פר"ת בתשובה אחת המתחלת חזרנו על כל צידי צדדים ולא מצאנו דין מצרנות בבתים:

אלא

עין משפט נר מצוה

סג א ב מיי' פי"ג מהל' שכנים הלכה א סמג עשין פב טור וש"ע ח"מ סי' קעה סעיף יח וסעיף נד:
סד ג מיי' שם פי"ג הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף נו:
סה ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף נז:
סו ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף נח:
סז ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף נט:
סח ז מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף מ:
סט ח מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף נו:
ע ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף מב:
עא י מיי' שם טוש"ע שם סעיף מג:
עב כ מיי' פי"ג מהל' אישות הלכה עז ופי"ח הלכה כ ופי"ב מהל' מלוה הלכה יא סמג עשין מח ולד טוש"ע אה"ע סי' ע סעיף ה וסי' נב סעיף כה וסי' קד סעיף ג וסי' קיב סעיף ו וטוש"ע ח"מ סי' קט סעיף ג:
עג ל מיי' פי"ב מהל' שכנים הלכה יג יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעה סעיף מז:
עד מ מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' יב מט:
עה נ ס מיי' שם פי"ד הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעי' נ:
עו ע פ מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעי' כב:
עז צ ק מיי' שם טוש"ע שם סעי' כה:
עח ר ש מיי' שם פי"ג הלכה טו סמג שם טוש"ע שם סעי' נא:
עט ת מיי' שם פי"ד הלכה א סמג שם טוש"ע שם סעי' כו:
פ א מיי' שם פי"ג הלכה יח טוש"ע שם סעי' כז:
פא ב ג מיי' שם פי"ג הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעי' יח:

מסורת הש"ס

א) ב"ק קיד., ב) לעיל סח., ג) גיטין נב: כתובות פז. ק., ד) כתובות פה., ה) [ב"ב יב.], ו) מן הנותר. כצ"ל רש"ל, ז) [צ"ל אסי], ח) כדי לפרוע. כצ"ל רש"ל, ט) לעיל.

* * *

תורה אור השלם

ו רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזֹב וּבֵית אָחִיךָ אַל תָּבוֹא בְּיוֹם אֵידֶךָ טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק: משלי כז י

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לאשה וכו' לא מסלקינן לה דלאו וכו' להרחיקה: (ב) בא"ד אין לנו לסלקו. נ"ב פי' בשביל המצרן עי' באשר"י: (ג) בא"ד חלקו הרי כצ"ל ואות ו' נמחק: (ד) ד"ה שכיני וכו' ובאו עליה ללקחו שכנים: (ה) ד"ה ישוב וכו' ב"ד לא כצ"ל ואות ל' ואות ו' נמחק:

* * *

לעזי רש"י

פלשיי"ר [פליישי"ר]. לכופף ענפים של עץ לעשות גדר.

* * *

מוסף רש"י

מאי משכנתא דשכונה גביה. אין שכן קרוב ממנו, ואם בא הלוה למכרה אין בבעל מצריה שכן טוב לקנותה הימנו (לעיל סח.). לכרגא. לפרוע למלך כסף גלגלת היתומים (כתובות ק: ושם פו.). ולמזוני. מזון האשה והבנות והיתומים (שם). ולקבורה. לקבורת המת או היתומים (שם). מזבנינן. נכסי דיתמי בלא אכרזתא. שאין שהות ומתון לדבר (שם) שאין פנאי להמתין משך ימי הכרזה (שם ק: וגיטין נב.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones